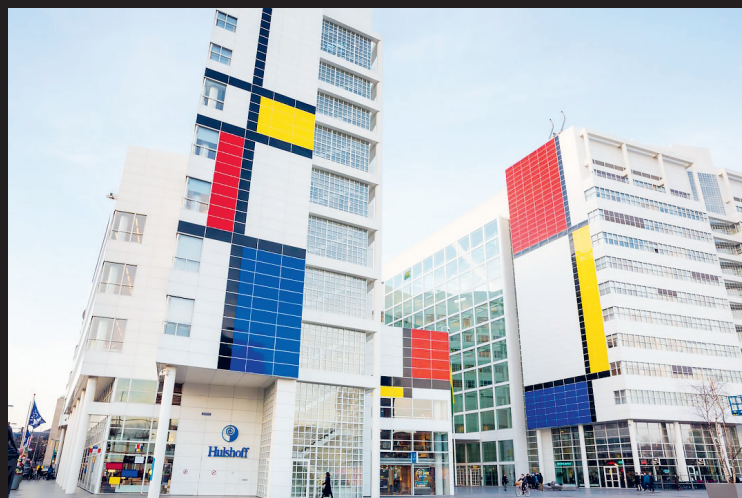

ANZIX

ÓRIÁS MONDRIAN

A hágai városi tanács Richard Meier tervezte épületének homlokzatára készül a világ legnagyobb „Mondrianja”. Az apropót az adja, hogy a holland geometrikus absztrakció radikális vezéralakja éppen 100 éve indította el Theo van Doesburggal a *De Stijl* folyóiratot, amely fórumot biztosított a művészetek új egységét hirdető avantgárd csoportnak. A vörös-sárga-kék színmezők és a fekete-fehér rácsozat nemcsak Mondrian képeinek védjegye lett, ugyanezt a (forma)nyelvet beszéltek térbe fordítva Van Doesburg épülettervei és Gerrit Rietveld bútorai is. Egyébként Mondriant 1931-ben fel is kérték, igaz, nem Hágában, hanem Hilversumban, hogy készítsen egy kompozíciót az ottani városháza betonhomlokzatára, ám a csúcsára állított fehér rombusz, amit tervezett, mégsem nyerte el a megrendelők tetszését. A mostani „dinamikus és statikus erők egyensúlyára” alapozott hágai színekompozíció a la Mondrian (Studio Vollaerszwart) azonban a centenáriumi ünnepek egyik fénypontja lesz, és korántsem az egyetlen átalakított épület a fővárosban: a Parlamenttel és a Mauritshuis múzeumépületével szemben például kis kubista pontonok horgonyoznak majd a Hofvijver tavában. A Gemeentemuseumban júniusban nyílik a *Mondrian felfedezése* kiállítás, amely külön kiemeli a mozgalomnak a modern formatervezésre és építészetre gyakorolt hatását.

A hágai városháza épülete az új Mondrian homlokzattal (Studio Vollaerszwart), 2017
© The Hague

MISZTIKUS TÁJAK

Életéről néhány adat maradt csak fenn, pedig a holland aranykor híres és nagyon népszerű festő-rézmetezője volt Hercules Segers. Rembrandt nyolc munkáját vette meg saját gyűjteményébe, köztük a hagyatékból egy rézlemez is, amit később átdolgozott és Segers mesteri tájképét többé-kevésbé érintetlenül hagyva, saját neve alatt „forgalmazott”. Segers tájképfestőnek tanult, de szelmalmokkal tarkított józan holland mélyföld helyett misztikus tájakat, sziklaszirtekkel és szakadékokkal szabdalta (általa egyébként sosem látott) hegyvidéket festett, néha saját amszterdami városi házát ágyazva bele a fantasztikus panorámaképekbe. Festményeiből mára alig több mint egy tucatot tartanak számon, metszete viszont annál több maradt, köztük egészen különleges darabok is. Kortársaival ellentétben őt nem az érdekelte, hogy a nyomatok mindig tökéletesen egyformák és főként hogy fekete-fehérek legyenek. Kísérletezett színes tintával és előre színezett alappal is: világos tintával sötét alpra nyomott kolostorromjai például kísérteties éjszakai táj hatását keltik. Gyakran nem is papírra, hanem lenvászonra nyomtatott, aztán a nyomatot tovább színezte, festette, vagy szétvágta és miniatűr festményt készített belőle. A műfaji határok összemosásának avantgárd gesztusa miatt nehéz eldönteni, hogy nyomtatott festményekről vagy inkább festett nyomatokról van szó. Hirtelen halála lehetett az oka, hogy olyan sok félbemaradt, de ma is hihetetlenül izgalmas kísérleti darabot hagyott hátra.

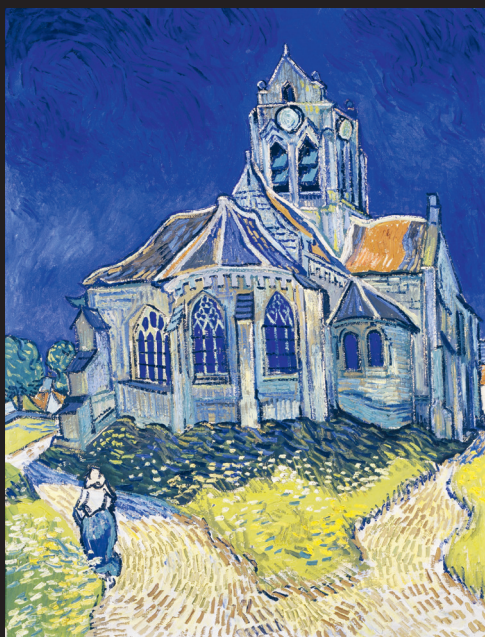

Hercules Segers (1590 k. – 1638 k.): *A Rijnsburgi kolostor romjai délről*, 1625–30 k., rézkarc, sárgásfehér festékkel sötétbarna alpra nyomva, 20 x 31,9 cm, Kupferstichkabinet. Staatliche Museen zu Berlin
© Kupferstichkabinet. Staatliche Museen zu Berlin

The Mysterious Landscapes of Hercules Segers, The Met Fifth Avenue, New York, 2017. május 21-ig.

VAN GOGH SÍRJA

A két évvel ezelőtti viharok és súlyos esőzések okozta beázás, földcsuszamlás és az évi kétszáz ezer zarándok kíméletlen taposása következtében katasztrofális állapotba került a Van Gogh fivérek sírja – írja a *Hyperallergic*. Vincent Van Gogh a Párizstól északra fekvő kisvárosban, Auvers-sur-Oise-ban festette élete utolsó hónapjaiban, elboruló elmével az Auvers környéki szélfúttá mezőket, virágos kerteket és vendéglátója, Dr. Gachet szép leányát. A város vezetése a nonprofit Van Gogh Intézetrel együttműködésben crowdfunding kampányt indított, hogy összegyűjtse azt a 600 ezer eurót, amelyből a parcella rendezésén túl a temető vízelvezetésére, világítására, éjszakai őrzésére is futná, nem beszélve az esőbeálló és illemhely felállításáról, mert hiányuk ekkora látogatószám mellett már megkerülhetetlen problémát jelent. A lelkes ötletgazdák tájatalakítást is terveznek, hogy a temető közvetlen közelében újra a festményekről jól ismert hullámszó búzamezőben (és hollókban?) gyönyörködhesenek a Van Gogh-rajongók. Közösségi finanszírozás útján szeretnék felújítani a síroktól mindössze pár perc sétára lévő Notre-Dame-de-l'Assomption sérült tetőszerkezetét, ha már a helyi templomot megörökítő híres Van Gogh-festmény ragyogó kék egét nem is tudják az egész turistaszézonban biztosítani.

Vincent van Gogh: Az auvers-i templom, 1890.
június, olaj, vászon, 93 × 74,5 cm,
Musée d'Orsay, Párizs
Forrás: Wikimedia Commons

ASZTALTÓL AZ ÁGYIG

A saját használatra tervezett dolgozóasztal mindig nagyon személyes, kis túlzással azt is mondhatnánk, az építészet egyetlen tárgyba sűrített életműve vagy ars poeticája. Az Iparművészeti Múzeum *Breuer újra itthon* kiállítása a két világháború közti modernista építészet körképét a Breuer-kortársak dolgozóasztalain keresztül vázolja fel a gyűjteménybe frissen bekerült Breuer gránit tárgyalóasztal apropóján. A harmincas években Breuer Marcell és Molnár Farkas cégtársaként működő Fischer József piros linóleummal borított, alacsony csövázás asztala például éppolyan praktikus, ugyanakkor merész és elegáns, mint egyik legszebb villája, amit a festő Járitz Józsa családja számára tervezett 1942-ben. A negyvenes évek elején még beépítetlen budai hegyoldalban inkább úrhajóhoz, mint lakóházhoz hasonlít a pálcaszerű oszlopokon lebegő hófehér építmény. Maga a villa érdekes adalékként szolgálhat a Járitz különleges életművéről lapunkban nemrég megjelent tanulmányhoz (*Artmagazin*, 2016/7, 46–54. o.). Sajnos alighogy elkészült, az épületet súlyos bombatalálat érte. Újjáépítették, de a tulajdonosváltások következtében (ma kórház) szinte a felismerhetlenségig át is alakították. Beépítették a lendületes ívű, részben üvegbetonnal fedett teraszt is, de megmaradt a finom kis kerti medence, amelynek Járitz Józsa tervezte mozaikján most szárazra vetve kralloznak, szökellnek a színes alakok.

Fischer József íróasztala
© IMM

Járitz-villa terasza (Budapest II. ker., Baba utca 14.)
tervezte: Fischer József, 1941–1942
Fotó: Seider Zoltán
© Fischer Zsuzsanna

Breuer újra itthon, Iparművészeti Múzeum, 2017. június 11-ig.